D. IOANNES CHRISTIAN. HENRICVS

BREIDENSTEIN

DE

M O R B I S

L I N G V A E.

ROYAL·COLLEGE·OF·SURGEONS·OF·ENGLAND.

E R L A N G A E

1 7 9 1.

Digitized by the Internet Archive
in 2015

https://archive.org/details/b2237744x

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA

DE

MORBIS LINGVAE.

PROOEMIVM.

Omnes corporis humani partes ſumma certe conſtructae ſunt ſapientia, ad functiones, quibus determinatae ſunt, rite peragendas, et earum praeſentia ad oeconomiam animalem maxime ſane fuit neceſſaria. Sic, ut unum antummodo, ex tot tantisque, adferam exemlum, maximam praebet utilitatem, ac de ſaientia Omnipotentis egregie teſtatur praeſentia inguae; cum ab ea perplurimae dependeant ctiones, ad quas peragendas ſtructura eius mulum quoque contribuit. Inter partes oris nem-

pe, loquelae inſervientes, lingua omnino praecipuum eſt organum, nam libero eius motu variae producuntur vocis modificationes, ad loquelam maxime neceſſariae. Praeterea multum quoque et ad facilitandam maſticationem alimentorum, et ad eorum deglutitionem confert *a*). Non ſolum enim cibos intra partes oris latentes, dentibus rurſus imponit, ut melius maſticari poſſint, ſed et alimenta in ea, quaſi in ponte, facilius in gulam transmittuntur. Praecipua autem eius functio, ei ſoli propria, eſt guſtus, a papillis nerveis, in ea praeſentibus, ortus. Erectae nempe influxu materiae nerveae, ab irritatione papillarum orto, partes ſalinas ſapiunt, variosque etiam diſtinguere poſſunt ſapores. Ad hasce autem functiones, omnium linguae partium debita ac naturalis conformatio et ſtructura, nec non debita earum actio, requiritur, quae, laeſis his partibus, certe quoque laeduntur. Variis autem

a) vid. Cl. WENTZ. Diſſert. *de deglutitionis mechaniſmo. Erlang.* 1790. *pag.* 27.

tem lingua obnoxia eſt morbis, et cum in eo ſim, ut ſpecimen inaugurale mihi exhibendum ſit, pauca de *pathologia linguae*, praemiſſa ſuccincta eius deſcriptione anatomica, publico et placido Eruditorum ſubmittam examini.

---

§. I.

Lingua, princeps guſtus et loquelae organum, maxima ex parte fibris conſtat muſculoſis, cum longitudinalibus, tum transverſalibus, ita inter ſe convolutis, ut vix extricari poſſint *b*). Ex iis tamen proficiſcuntur, et in eas inferuntur, propria quoque, et a reliquis diverſa ac facile ſeparabilia ſtrata fibrarum muſcularium, quae corpori et cornubus oſſis hyoidei, nec non proceſſui ſtyloideo oſſium temporum, ac maxillae inferiori affixa, linguam cum his partibus connectunt, motum eius augent, ut in omnem partem et tota mobilis

b) vid. ill. v. HALLER. *prim. lin. phyſiol.* p. 283.

bilis ſit, facile ſe contrahat, producat, ac di- latet; eamque ſurſum, deorſum, antrorſum, retrorſum et ad latera movent. Non ex his autem ſolis lingua compoſita eſt, ſed, cum ad motum muſcularem et ſenſum influxus mate- riae nerveae, et ideo nervi, ad nutritionem ſanguis, et inde vaſa requiruntur, multi quo- que nervi, vaſa arterioſa et venoſa, nec non lymphatica, cum glandulis et papillis inter con- textum muſculoſum linguae inveniuntur, quae celluloſa, et pinguedine particulari inter ſe coniunguntur. Circumdantur membrana qua- dam ſ. d. reticulari ſ corpore reticulari Mal- pighii. Eſt involucrum mucoſum, et papillis, quae per interſtitia eius eminent, pertinacitèr adhaeret, easque tegit *c*). Totum ambitum linguae obducit membrana vaginalis, integu- mentorum faciei et oris, nec non tunicae in- ternae pharyngis, oeſophagi et ipſius ventriculi

con-

c) vid. ill. v. HALLER. *l. c. p.* 283. et ill. LVDWIG. *inſtit. phyſiolog. p.* 187. ill. BLVMENBACHII *inſtit. phyſiolog. p.* 188.

continuatio. Notantur in lingua corpus, pars media, maxima, baſis ſ. radix, quae oſſi hyoideo partim muſculis, partim ligamentis adhaeret, et apex, anterior eius et acuta pars, duae ſuperficies, ſuperior, et inferior, duoque margines, dexter et ſiniſter *d*). In parte poſteriore cavitas, cuius circumferentia glandulis referta eſt, et quae foramen glanduloſum ſ. coecum MORGAGNI audit, obſervatur *e*), et in medio linea longitudinali ſ. d. mediana lingua in duas dividitur partes. In ſuperficie inferiori adeſt ligamentum laxum et perpendiculare, quod elevata lingua extenditur, et vulgo frenulum linguae nominatur *f*).

§. II.

Singulares nunc conſtituentes linguae partes, anteaquam morbos earum exponam, deſcri-

d) vid. ill. MAYER *Beſchreibung des ganzen menſchlichen Körpers IV. Band. pag.* 229.

e) vid. MAYER *l. c. p.* 237.

f) vid. MAYER *l. c. p.* 231.

ſcribendas mihi eſſe puto. In conſideratione muſculorum linguae ſequentes potiſſimum, in utroque latere eius praeſentes, a reliquis fibris ſeparari, et proprii nominari merentur. Muſculus *genioglosſus*, brevibus fibris tendineis in parte poſteriore ſpinae internae maxillae inferioris oritur, et fibrarum corporis eius expanſarum maxima pars in poſteriorem linguae partem longitudinaliter inſeritur, minor ad os hyoideum accedit, et minima cum fibris muſculi conſtrictoris pharyngis ſuperioris coniungitur g). Ex hac origine, et varia fibrarum directione, varium quoque hunc muſculum producere motum, perſpicuum eſt; vel enim maxillam inferiorem deprimit, vel os hyoideum antrorſum et ſurſum movet, et praeterea linguam ex ore protrahit. Muſculus *hyoglosſus* partim a corpore oſſis hyoidei, partim a cornubus eius oritur, et ideo omni iure in tres diuidi poteſt portiones, quae diuerſis etiam inſigniun-

g) vid. ill. LODER *anatomiſches Handbuch. I. Th. pag.* 507.

ſigniuntur nominibus, cum tres diverſos conſtituant muſculos *b*). Sic portio, quae in margine ſuperiori baſis oſſis hyoidei, non procul a cornu maiori, originem habet, muſculus *baſioglosſus* nominatur. Fibris ſuis carneis in baſis linguae inferiorem inſeritur partem, eamque retrahit. Muſculus *ceratoglosſus*, altera muſculi hyogloſſi portio, lato carneo principio a radice cornu maioris oſſis hyoidei oritur, et ad ſuperficiem lateralem radicis linguae accedit. Eam retrahit, deprimit, et explicat. Vltimae tandem portionis, quae muſculus *chondroglosſus* appellatur, origo eſt extremitas cornu minoris oſſis hyoidei, et in ſuperficie poſteriori ac laterali linguae terminatur, ac linguam quoque retrahit. Actio trium horum muſculorum coniunctim, qui in genere ſub nomine muſculi hyogloſſi intelliguntur, in eo conſiſtit, ut linguam deorſum, ad latera et retrorſum moveant, ac ambo ſimul eam contrahant. Muſculus denique *ſtylogloſſus* ab apice proceſſus ſtyloidei

 oſſium

b) vid. LODER. *l. c. p.* 508.

oſſium temporum oritur, et fibrae eius muſculares in partem lateralem, uſque ad apicem linguae, inſeruntur. Linguam retrahit, ad latera quoque movet, et elevat. Vtriusque muſculi actione lingua intumeſcit, eiusque circumferentia augetur *i*). In ſubſtantia ipſa muſculari linguae ſtratum fibrarum proprium evolvi poteſt, quod nomine muſculi *lingualis* inſignitur *l*). Ortum ex ſe ipſo ante pharyngem et a ſtyloglosſo in radice linguae antrorſum progreditur, in genioglosſum terminatur, neque exiguam linguae conſtituit partem *m*).

§. IV.

Ad motum huncce muſcularem neceſſaria omnino fuit nervorum praeſentia, ut influxus materiae nerveae per eos fieri poſſit, et permulti quoque, pro volumine linguae, in eam inſeruntur

i) vid. LODER *anatomiſches Handbuch*, 1. *Th*. *p*. 510. et MAYER *l. c. pag*. 235. 236.

l) vid. LODER *l. c. pag*. 511.

m) vid. HALLER. *prim. lin. phyſiolog. p*. 283.

ſeruntur nervi. Tria enim paria nervos ei ſuppeditant, et tribus etiam ac diverſiſſimis gaudet facultatibus, omnibus tamen a nervorum actione dependentibus; praeter motum nempe, ſenſu tactus, et guſtu, ei tantum proprio, praedita, nervisque igitur, utrique facultati inſervientibus, inſtructa eſt. Quintum ſcilicet par nervorum, nervi *trigemini*, ex pedunculis cerebelli mediis ortum, in tres dividitur ramos, quorum tertius, nervus *maxillaris inferior*, per foramen ovale oſſis ſphenoidei ex cranio egreditur, et rurſus in duos ſeparatur ramos. Secundus horum ramus, nervus *lingualis internus* ſ. *guſtatorius*, data chorda tympani, aliisque ramulis ad muſculos, vicinos ad linguam accedit, ad apicem eius pertingit, et guſtui potiſſimum inſervit *n*). Par octavum, *nervi vagi*, a corporibus olivaribus oritur, et tres praecipue ab eo obſervantur rami. Primus ramus *lingualis*, muſculis linguae permultos ſuppeditat ramulos, baſin linguae ſecundum

n) vid. HALLER. *prim. lin. phyſiolog. p.* 282. BLVMENBACH *l. c. p.* 189.

cundum os hyoideum profunde ſubit *o*) et ſenſui proprie dicatus eſt. Ex nono tandem pari nervus inſignis linguam adit. Corpora olivaria origo huius paris ſunt, et maximus eius ramus, nervus *hypogloſſus*, qui per foramen condyloideum anterius ex cranio exit, et cum primo cervicis nervo ac magno ganglio cervicali anaſtomoſi coniungitur, in parte poſteriore et media linguae, in omnes eius muſculos expanditur *p*), et motum praecipue linguae efficit *q*), unde etiam nervi paris noni, linguae motorii audiunt. Praeter copioſos et inſignes nervorum ramos, qui in lingua diſtribuuntur, permulta quoque eam adeunt vaſa, et arterioſa et venoſa, nec non lymphatica. Arteria lingualis, a carotide externa orta, in utroque latere in duos dividitur ramos, qui linguam accedunt. Primus eorum, arteria *ſublingualis*, praecipue glandulae ſublinguali ſanguinem advehit, et arteria

ra-

o) vid. v. HALLER. *l. c. p.* 282.

p) *Ibidem.*

q) vid. BLVMENBACH. *l. c. p.* 189.

ranina in ſubſtantiam linguae ipſam inſeritur. In radice eius arteriae palati et faucium ramos quoque ei ſuppeditant. Vaſa venoſa ſunt, praeter nonnullas minores, duae inſignes venae, quae ſub lingua conſpiciuntur, ob colorem *raninae* nominantur, et a venis iugularibus oriuntur *r*). In parte poſteriori linguae lymphatica etiam inveniuntur vaſa, quae in glandulas colli lymphaticas abeunt.

§. V.

In ſuperficie ſuperiori linguae, et ad baſin et ad latera, maxime autem ad apicem eius, multae adſunt papillae, exiles quidem, ſed evidentiores, quam in cute *s*), quae erectis vaginulis tunicae externae linguae propriis ſupponun-

r) Vberiorem linguae vaſorum deſcriptionem vid. in ill. TREW epiſtola ad Albert. HALLERVM de vaſis linguae ſalivalibus atque ſanguineis. recenſ. in commerc. litter. Norimberg. An. 1734. p. 262.

s) V. HALLER. *l. c. p.* 280. LVDWIG. *l. c. p.* 186.

ponuntur *t*). Multum autem inter ſe ſunt diverſae, et duo ratione functionis aſſumuntur genera; nonnullae enim mucum excernunt, quo linqua obducitur, ne ab acrimonia alimentorum laedatur, nonnullae guſtui proprie inſerviunt. Primi autem generis duae rurſus et diverſiſſimae dantur ſpecies. In poſtrema linguae parte enim ad utrumque latus foraminis coeci fungiformes *u*), fere conicae inverſae, et fovea circumdatae *v*), diſponuntur papillae, ſubſtantia vaſculoſa, quae guſtui exercendo dicatae non ſunt, ut et ovato cylindricae, ſpongioſae magis, quae in ſuperficie linguae ſuperiori et circa eius apicem diſperſae inveniuntur. Sunt minores prioribus ac teneriores, tenuemque mucum ambo excernunt *x*). Vera autem guſtus organa ſunt papillae conicae, verſus apicem inclinatae, quae ex ſubſtantia nervea

t) vid. BOERHAAVE *inſtitut. med. p.* 240.

u) V. LVDWIG. *l. c. p.* 187.

v) V. HALLER. *l. c. p.* 280.

x) V. HALLER. *l. c. p.* 281.

vea conſtant. Ad latera anteriora et apicem linguae copioſius poſitae ſunt, pauciores autem verſus radicem inveniuntur *y*). Accedunt ad has papillas multi nervuli vaſis intertexti *z*). Obducuntur et tenui muco, et membrana vaginali, ne nimium afficiantur, et inde doleant. Multae inſuper in parte ſuperiori, praecipue ad baſin linguae, circa foramen coecum MORGAGNI, in ea reperiuntur glandulae ſimplices, mucum ſecernentes, et in ſuperficie eius inferiori glandulae ſublinguales ſedem habent, in quarum extremitatibus anterioribus ductus ſalivalis ſ. d. Whartonianus adhaeret *a*).

§. VI.

Haec ſunt, quae de ſtructura linguae proferenda mihi videbantur, eaque nunc deſcripta, ad morbos linguae deſcribendos me conuverto.

In

y) V. HALLER. *element. phyſiol. T. V. p.* 102.

z) vid. MAYER *l. c. T. V. p.* 349.

a) vid. MAYER *l. c. T. IV. p.* 265.

In conſiderandis muſculorum morbis praecipue ad *laeſionem motus*, qui varie alterari poteſt, reſpiciendum eſt. Augetur nempe, vel langueſcit, vel plenarie tollitur, variisque hi morbi inſigniuntur nominibus. *Spaſmus* itaque dicitur contractio invita, conſtans vel interpolata, muſculorum motui locali proprie inſervientium, voluntati non reſpondens *b*). Eſt vel *tonicus*, contractio conſtans cum rigiditate et immobilitate artuum, vel *clonicus*, alterna partis convulſae agitatio invita, coacta, non libera. Vterque et in lingua, eiusque muſculis; obſervatur, qui variis cauſis hoc morbo afficiuntur. Contractione hac ſpaſtica lingua rigeſcit, et vel immobilitas *c*), vel, ſi alterni muſculi contrahuntur, invitus et convulſivus eius ſequitur motus *d*). Senſibilitas linguae perdurat, immo ſummo

b) vid. ill. SAUVAGES *noſolog. T.* 2. *P.* 2. *p.* 1.

c) vid. commerc. litt. Norimb. ann. 1736. p. 202.

d) vid. ill. BOERHAAVE *praelect. acad.* de morbis nervor. p. 642.

ſummo ſaepe dolore hic morbus coniunctus eſt. Facile ſecundum hanc definitionem ſpaſmus linguae cognoſcitur, quamvis et in alio quoque morbo linguae, in paralyſi eius, ſicuti in ſpaſmo tonico, immobilitas obſervetur; quam autem ordinarie inſenſibilitas et laxitas muſculorum concomitantur. Differt autem inter ſe ſpaſmus linguae, ratione vehementiae ſymptomatum, moleſtiae, et periculi cum eo coniuncti, pro diuerſitate muſculorum affectorum, et gradus laeſionis; eoque maior eſt, ſi ſubſtantia ipſa linguae muſcularis afficitur. Cauſſa in genere eſt inaequalis et violentus influxus materiae nerveae in muſculos linguae, quatenus muſculi per vim huius materiae, in fibras eius motrices immiſſae, moventur, et quatenus motus naturalis ab influxu eius aequali et naturali dependet; quidquid ergo nervoſum genus irritare, irregularem quoque materiae nerveae motum producere valet. Variae autem cauſſae remotiores huic inaequali influxui et irritationi ſyſtematis nervorum anſam praebent. Sic inanitio et

evacuatio nimia ſanguinis et aliorum humorum, plethora quoque ac repletio *e*), acrimonia humorum, quae nervos irritat, materia morboſa exanthematica, non ſatis cocta, retropulſa, acria mechanica linguae applicata, et irritamenta varia muſculorum eius ſpaſmum efficere poſſunt, qui et interdum periodicus eſt. Maximis certe et periculoſis hic morbus coniunctus eſt incommodis; non ſolum enim loquela valde impeditur, cum lingua eius praecipuum ſit organum; ſed et deglutitio et manducatio, quae multum a libero et voluntario linguae motu dependent, laeduntur.

§. VII.

Non minus periculoſa ac moleſta eſt *linguae paralyſis*, *gloſſolyſis*, quo nomine movendi impotentia plenaria muſculorum eius, vel magis vel minus conſtans, inſignitur. Lingua flacceſcit, et ſaepiſſime praeter motum ſenſibilitas quoque in muſculis affectis deeſt, nullusque

e) v. Ill. LVDWIG. *inſtitut. medic. clin.* p. 304.

lusque ſentitur dolor; aliquando tamen vermes quaſi repentes percipiuntur, et levis ſtupor, ſenſusque punctorius ſupereſt *f*). Ex impedito linguae motu oritur *alalia*, (quae autem diſtinguenda eſt ab aphonia, morbo, non ab affectione praeternaturali et morboſa partium linguae, ſed ab aliis cauſſis, hic minime a me recenſendis, oriundo, in quo ne ſonus quidem edi poteſt), et ſimul cum ea difficilis coniuncta eſt deglutitio, et ciborum in ore volutatio g). Varii autem huius morbi ſunt gradus, prout nempe vel ipſa linguae ſubſtantia, vel varii eius muſculi afficiuntur. Sic obſervatur ſemiparalyſis *h*), ut et nonnunquam paralyſis imperfecta, ita ut linguam movere quidem atque extra os exſerere, at ne vocabulum proferre

 poſſint

f) vid. BOERHAAVE *aphoriſm. de cognoſcend. et curand. morb. Aph.* 1057. *p.* 260.

g) vid. ill. *de* SAUVAGES *noſolog. Tom.* 3. *p.* 337.

h) vid. *Nov. act. acad. nat. curioſ.* T. 2. Obſ. 58. *p.* 214.

poſſint aegri *i*). Aegri vel cito gloſſolyſi corripiuntur, vel ſenſationes ingratae eam praeeunt, et ſaepiſſime apoplexiam non ſolum ſequitur, ac pro minori eius gradu haberi poteſt, ſed ſaepius quoque illam praecedit, et ex ſuis quoque cauſſis ſola oritur. Quum enim motus muſcularis linguae ab influxu materiae nerveae in muſculos moventes dependeat, ſequitur, cauſſam proximam gloſſolyſis, in qua motus plenarie deeſt, in tranſitu fluidi nervei in nervos linguae, muſculis dicatos, denegato, qui praecipue in origine nervi impeditur, quaerendam eſſe. Non ſolum ergo ad morbos muſculorum, ſed quoque ad nervorum affectiones morboſas, ut et ſpaſmus linguae, referenda eſt paralyſis eius, quae etiam ab omnibus cauſſis, introitum ſanguinis arterioſi in muſculos linguae prohibentibus *l*), oritur. Cauſſae remotiores occaſionales ſunt plethora, quum per vaſa ſanguifera, ſanguine nimis repleta, nerv

com

i) vid. *Commerc. litter. Norimb. Ann.* 1749. *p.* 3c

l) vid. BOERHAAVE *aphor.* 1059.

comprimantur, quod facile ex plethorae ſignis cognoſcitur *m*). Sanguinis ſpiſſitudo, materia rheumatica, ſcrophuloſa, ſcorbutica, arthritica, venerea, ſcabioſa, retropulſa et ad nervum ducta, cuius compreſſione influxus materiae nerveae tollitur *n*), craſis humorum vitiata, et eorum inopia, circulationis torpor *o*), dolor ingens et diuturnus *p*), omnia, quae arterioſa, venoſa lymphatica vaſa interioris cerebri ita ſolvunt, ut liquor extravaſatus et accumulatus, compreſſu origines nervorum, linguam accedentium, laedat *q*). Saepius etiam ſanguis vel ſerum, inter tunicas et telam celluloſam nervi ſtagnans, paralyſin producit, ut et vulnera nervis inflicta, et convulſio diu tolerata *r*). Hemiplegiam plenariam non raro concomita-

 tur,

m) SAUVAGES *l. c. T.* 3. *p.* 357.
n) LUDWIG. *inſtitut. therap. ſpecial. p.* 299.
o) GAUB. *patholog. p.* 414.
p) BOERHAAVE *aph.* 1060.
q) BOERHAAVE *aphor.* 1010.
r) SELLE *medic. clin. p.* 382.

tur *s*), et omnino ſummam medici requirit curam.

§. VIII.

Vaſorum ſanguinem arterioſum vehentium diameter ita conſtituta, ut ſanguis facile ac ſine incommodo per ea fluere poſſit, ſenſim ſenſimque ita decreſcit, ut ultimi eorum fines in vaſa ſeroſa abeant, quae in naturali ſtatu ſanguinem rubicundum non vehunt. Variis autem cauſſis et in minimis his arteriis ſanguiferis ſanguinis ſtagnatio oritur, et in vaſa quoque ſeroſa globuli ſanguinei impelli, ibidem ſtagnare, ac vaſa diſtendere poſſunt. Stagnatione ſanguis acrior factus canales irritat, et hi contractione ſpaſtica violentiori impetui ſanguinis a corde impulſi, reſiſtunt, ac motus inteſtinu ſtagnantis cruoris, ceſſante motu progreſſivo augetur, unde inflammatio eius partis oritur quam in parte affecta durities, calor, dolor tumor concomitantur, et in externis partib rub

s) vid. ill. SAUVAGES *noſolog. T.* 3. *p.* 337

rubor quoque obſervatur. Reſiſtentia hac ſpaſtica vaſorum minimorum, a ſimplici inflammatio diſtinguitur errore loci. Non in parte affecta autem ſolum, ſanguinis ſtagnationem efficit phlegmone, ſed omnem quoque eius mixtionem depravat, ac diatheſin phlogiſticam inducit. In omnibus itaque partibus corporis noſtri, quae vaſis praeditae ſunt, inflammatio oriri poteſt, et cum magno ſane periculo plurimae coniunctae ſunt. Ad periculoſiſſimas autem certe referenda eſt *inflammatio linguae, gloſſitis t)*, quam ſimul maxima ſequitur moleſtia. Eſt ergo gloſſitis ſtaſis ſanguinis, in ultimis linguae arteriarum finibus vel vaſis ſeroſis, cum motu inteſtino eius aucto, unde ſymptomata, cum ea coniuncta, facile derivanda ſunt. Cum enim maior in vaſa linguae inflammatae adſit adfluxus, quam tranſitus ſanguinis, praeternaturaliter colligitur

t) Conf. cel. *Io.* BODE Diſſ. *de gloſſitide*, ſub praeſidio ill. BEIREIS Helmſtadii h. a. habita, quam videre mihi nondum contigit.

et accumulatur, ac parietes vaſorum diſtendit; hinc tumor linguae oritur, qui interdum ita augetur, ut ex ore lingua protrahatur *u*). Aucto ſanguinis motu inteſtino, ceſſante motu progreſſivo, calor creſcit, et accumulatus ſanguis, vaſa diſtendens, ac ſtagnatione acrior factus, ea rodit, et partes vicinas quoque, nimis eas tendendo, laedit, obſtru-

u) Obſervavit talem tumorem ill. *van* SWIETEN, (vid. Eius Commentar. in Boerhav. aphoriſm. T. II. p. 626.) in muliere ſexagenaria iam maiore, eumque ſic deſcribit: "Poſt meridiem, inquit, ſenſerat levem quaſi aſperitatem in lingua, veſperi deinde dolorem circa linguae radicem, qui cito locum mutans linguae apicem occupabat. Adeo ſubito ingraveſcebat malum, ut circa medium noctis ſequentis vocatus, invenerim aegram fere ſuffocatam, nihil omnino deglutire valentem. Lingua autem tumidiſſima, totum oris cavum replens, deformem penitus molem carneam referebat." Validis venaeſectionibus et acribus clyſmatibus iniectis malum ſenſim depellebatur.

ſtructione etiam vaſorum nervi comprimuntur, unde lingua dolet. Sanguis denique in vaſa impulſus, quae in ſtatu naturali non ſanguinem rubrum, ſed ſerum vehunt, ruborem efficit. Optime Ill. VOGEL *v*) ſymptomata in gloſſitide praeſentia, cum ſedulitate ab eo obſervata et collecta, ſic enarrat: ſub febrili frigore, quod calor praeternaturalis excipit, lingua ſubito dolet et intumeſcit. Loquela et deglutitio mox difficulter peragitur. Dolor atque tumor in dies increſcunt. Saliva ſpiſſior ſponte nunc ex ore continuo profluit *x*). Loquela et deglutitio perit. Facies rubet. Caput dolet. Vigilia nocturna eſt. Lingua plane moveri non poteſt, et ob tumorem praemagnum ex ore protruditur. Os ideo hiat, fames et ſitis ae-

v) vid. EIVS *praelection. academ. de cognoſcendis et curandis praecipuis corporis humani adfectibus. p.* 130.

x) vid. SELLE *Rudiment. pyretolog. method. p.* 121.

grum vexat. Spiritus difficulter ducitur. Suffocationis periculum tandem imminet *y*).

§. X.

Cauſſa proxima gloſſitidis eſt ſtagnatio ſanguinis, quae impetu eius augetur. Hanc ſtagnationem in arteriis minimis cauſſae occaſionales fere innumerae efficiunt, quarum tamen nonnullae adducendae ſunt. In genere huc referri meretur, quidquid maiorem impetum fluidorum in vaſa minora producit; non iuſta enim velocitate in his moventur, et ideo, cum nova ſemper ſanguinis columna, a corde propulſa, ſubſequatur, ibidem ſtagnat; quidquid ergo ſolida irritat, et fluida condenſat, quippe quod cauſſa inflammationis in genere eſt; lentor phlogiſticus, acrimoniae variae applicatae, venena, attritus nimius cum aliis corporibus aſperis, vulnera, contuſiones, metaſtaſis materiae morboſae, ſudores

y) Conf. BVRSERII *de* KANILFELD *inſtitut. medic. pract. Vol. III. p.* 342. *Edit. Lipſ.*

dores ſuppreſſi z), angina, gonorrhoea etc. adſtringentibus ſanata, ſpaſmodica omnium illorum vaſculorum diu perdurans contractio, et permultae aliae inflammationi linguae anſam praebent cauſſae procatarcticae, ad quam plethora vera, et ipſa linguae laxitas iam praediſponunt. Rariſſime quidem hic obſervatur morbus a), ſed maximo certe coniunctus eſt periculo; non ſolum enim omnes actiones, a lingua dependentes, impediuntur, immo reſpiratio quoque laeditur; ſed eo periculum magis etiam augetur, quod nulla fere adhiberi poſſint remedia interna, ad emendandam ſanguinis craſin, et diatheſin phlogiſticam reſol-

z) Caſum gloſſitidis ab hac cauſſa Ill. WENDT praeceptor et fautor meus, ad cineres uſque colendus, deſcribit in *fünfte und ſechste Nachricht von dem Kranken - Inſtitut zu Erlangen. pag.* 57. 58.

a) Exempla vid. in *Eph. Nat. Cur. Dec.* 2. *ann.* 7. *obſ.* 51. Cauſſas, propter quas rariſſimus eſt hic morbus, diſquiſivit cel. BÖDE *l. c.* §. 13.

ſolvendam, et ipſa externorum remediorum applicatio valde difficilis redditur, ac longiori duratione periculum ſemper creſcit; ad vicinas enim quoque propagatur partes, et niſi reſolutione aut coctione tollatur, triſtiſſima ſequuntur ſymptomata. Suppuratione enim ſuperveniente lingua eroditur, et ulcera maligna oriuntur *b*); gangraena autem et ſphacelus, quem lingua nigra denotat, ſi ſubſequuntur, totam eius ſubſtantiam et partes adiacentes corrumpunt, aegerque miſerrime perit. Adſunt quidem exempla feliciter ſuperatae gloſſitidis; acutiſſimus autem ſemper eſt morbus, dum intra paucos dies ſuffocatione iugulare poteſt.

§. XI.

b) Exempl. linguae tumentis ſuppuratae, cum enormi ſalivae fluxu vid. in *Nov. act. acad. Natur. Curioſ. T. I. Obſ.* 44. *p.* 185.

§. XI.

Linguae iuſto mobilioris motu deglutitorio in fauces revolutio, *gloſſocele c*) ſive hernia linguae audit *d*). Obſervatur hic morbus praecipue in recens natis; frenulo praeter neceſſitatem et ultra modum ſecto. Frenulum nempe, linguae ligamentum elaſticum et muſculoſum, a ſymphyſi maxillae inferioris ortum, et linguae ſuperficiei inferiori inſertum, nimiam eius volubilitatem coërcet. Motus autem linguae frenulo iuſto breviori nimis impeditur, cum linguam papillis non admovere, neque ſugere poſſint infantes, eiusque ſectio inde tunc requiritur, quae nonnun-

c) Ill. VOGEL gloſſocelen violentam et acutam linguae extruſionem eſſe dicit in *praelect.* ſuis *academ. de cognoſc. et curand. C. H. adfect. p.* 389.

d) V. GAVBII patholog. p. 115. et ill. *de* SAUVAGES *Noſol. T.* 2. *p.* 97. Paragloſſe deglutitoria, linguae voratae reſolutio in fauces *Petiti*.

nunquam autem praeter neceſſitatem et praepoſtere inſtituitur. Symptomata vero ſubſequentia maxime quoque in utroque caſu ſaepe ſunt periculoſa. Praeter haemorrhagiam enim, quae ſaepius difficillime ſiſtitur, lingua, frenuli nimia ſectione iuſto mobilior reddita, in fauces revolvitur, quae revolutio in recens natis, ſugendi cupidis, deglutitione ſanguinis, ex vaſis ſanguiferis diſſectis effluentis, valde promovetur et facilitatur *e*). Maximo mortis periculo coniunctum eſt hoc malum, nec triſtia huius rei deſunt exempla. Lingua enim, naturalem tunc ſervans magnitudinem *f*) intra oſtium pharyngis impacta haeret *g*), et tranſitum aëris impedit, inde ſaepiſſime ſuffocatio ſubſequitur, praecipue cum lingua nullo eius motu naturali ſitum hunc mutare poſſit, quia cuncti ad deglutitionem tendunt. Optime hunc morbum deſcri-

e) Vid. GAVB. loc. cit.

f) Ill. *de* SAUVAGES *Noſolog. T.* 2. *p.* 97.

g) GAVBII *patholog. p.* 115.

ſcripſit Ill. PETIT *b*), plurimosque caſus nobis retulit, quorum unum adducere mihi liceat. In infante recens nato frenuli ſectionem, quinque horis praeterlapſis, ſuffocatio ſequebatur, et operatio inſtituta mortis cauſſa habebatur. Ill. PETIT, cui ſectio cadaveris tradita fuerat, digitum ori immiſit, et nullam inveniens linguam, ſed eius loco maſſam carneam, viam a cavo oris ad fauces obſtruentem, duas buccas uſque ad muſculos maſſeteres diſſecuit, et linguam revolutam atque intra valvulam gulae (ſub quo nomine Vir Illuſtris ſine dubio velum palatinum intelligit) impactam obſervavit; apex eius verſus pharyngem contortus erat, quo conatus deglutiendi eum impegerant. Et in adultis quoque, nec non in infantibus, nulla inſtituta frenuli ſectione idem obſervatur morbus, eademque eum concomitantur ſymptomata. — Retrahitur quoque lingua, ſed non revolvitur, paralyſi muſculorum linguam pro-

b) Vid. *Act. acad. Pariſ. Ann.* 1742. *p.* 248. *ſq.*

protrahentium, ut multum a dentibus anterioribus diſtet. Ab omnibus cauſſis, paralyſin linguae efficientibus, oriri poteſt, ſicut ſimili modo linguae exſertio a paralyſi muſculorum, linguam retrahentium, vel ſpaſmo tonico aut clonico muſculorum protrahentium oritur. Lingua involuntarie ex ore extruditur, et in priori caſu ſemper exſerta manet, quam diu paralyſis, ut morbus primarius, perdurat; in altero autem per intervalla tantum eius exſertio obſervatur. In duobus his morbis, *paragloſſe* nempe *retractoria i)* et *exertoria l)* Ill. SAUVAGESII *m)*, naturalem lingua ſervat magnitudinem, deglutitio autem, nec non loquela valde impediuntur.

§. XII.

i) Retractio, contractio linguae GORTER. Syſt. prax. med. T. II. p. 15.

l) Linguae extruſio GAVBII. Linguae exſertio GORTER. l. c.

m) Vid. EIVS *Noſolog. T. 2. p. 98. et 99.* ubi de exertoria caſum refert de puero an-

nos

§. XII.

Laeduntur quoque hae functiones *tumoribus* variis, qui in lingua obſervantur. Praeter tumores enim, ex inflammatoria humorum ſtaſi, de quibus iam in §. VIII. locutus ſum, ſubſtantia linguae, tali modo, ut ſaepius in ore contineri non poſſit, aliis etiam cauſſis intumeſcit. Sic iam tumores linguae congeniti, quamvis raro, obveniunt *n*), quibus linguae moles varie augetur. Tumet praeterea ex catarrhali in eam deflu-

xu

nos nato duodecim, cui in praeludio variolae convulſionibus per biduum divexato lingua convulſive per intervalla mire exerebatur, et maximam partem extrudebatur.

n) vid. ill. VOGEL *praelect. acad. de cognoſc. et curand.* 6. *H. adſect. p.* 132. ubi exemplum adfert talis tumoris congeniti in infante, qui iam tertium egerat annum, et loqui non valebat. Lingua in latum magis extenſa erat, in totum vero tumida cum mollitie. Ex ore perpetuo ſaliva emanabat.

xu *o*), ex venae iugularis compreſſione *p*) dum impedito cruoris reditu lingua ſanguine accumulato turget. Ab hydrargyri nimio et minus cauto uſu *q*), a defluxione ſeroſo - pituitoſa in linguam facta *r*), ab affluxu humorum vitioſorum, a morbo venereo, et nonnumquam a materia venenoſa *s*). Obſervantur quoque tumores ſcirrhoſi et cancroſi, linguam occupantes *t*), et *Marcellus* DONATVS *u*) exemplum adfert, variolas etiam, linguam magna copia occupantes, inſignem eius produxiſſe intumeſcentiam; omnibusque his tumoribus ſuffocationis periculum non raro inducitur.

o) vid. *Marc.* DONAT. *hiſt. med. mirab. Lib.* 3. C. 4. *p.* 241.

p) vid. ill. *de* GORTER *med. compend. Tract.* 19. §. 75. *p.* 83.

q) Caſum vid. in *Marc.* DONAT. *l. c. p.* 242.

r) vid. ill. SAUVAGES *noſolog. T.* 2. *p.* 98.

s) vid. ill. VOGEL *l. c. p.* 132.

t) Ill. v. SWIETEN. *comment. in Boerhav. aph. T.* 11. *p.* 627.

u) vid. EIVS *l. c. p.* 242.

citur. Excreſcentiae fungoſae linguae huc quoque referendae ſunt, quibus etiam magnitudo eius vel magis vel minus augetur. Omnes hi tumores, ſaltem priores, quos ill. v. SWIETEN *v*) ſub nomine paragloſſ. gloſſomegiſti comprehendit, maxima moleſtia, magnoque ex tenſione nervorum dolore, coniuncti ſunt. Ex translatione materiae arthriticae, vel rheumaticae, vel venereae, acutiſſimus etiam oritur *linguae dolor*, qui *gloſſagra* nominatur. Nervi enim, materia hac extranea, praeternaturaliter afficiuntur, unde motus materiae nerveae incitatur, ſenſusque ingratus menti imprimitur. Dolor tamen, ratione materiae translatae varietatis, diverſus eſt vehementia, et maximus a materiae venereae metaſtaſi ſentitur; virus enim venereum magis irritat, ac ſolida erodit.

§. XIII.

Augetur quoque moles linguae *ranula* ſ. d. ſub lingua, tumore variae magnitudinis hoc inſignito nomine, ob ſimilitudinem cum tumore

 maxil-

v) vid. EIVS *noſolog.* T. 2. p. 98.

maxillae inferioris ranarum, in inſpiratione oriente. Sedes eius eſt regio frenuli linguae, et vel in utroque latere, vel in uno tantum, vel in medio, obſervatur. Ad tumores pertinet folliculoſos, quum in hoc morbo glandulae ſublinguales praeternaturaliter tumeant; ſed ex obſtructione quoque et dilatatione ductus ſalivalis oriri poſſe, experientia et obſervata virorum omni fide dignorum docent x). Varii ſunt hi tumores et ratione magnitudinis, et coloris, et materiae in iis contentae, cum nonnullae mucum tantum, aliae concrementa lapidea y), nonnunquam materiam cancroſam, contineant, unde et in benignam et malignam ſive cancroſam dividitur. Moles interdum tanta eſt, ut duae adeſſe videantur linguae z), eoque maius tunc eſt peri-

x) vid. NICOLAI *pathol.* B. 1. p. 150. et CALLISEN *inſtitut. chirurg. hodiern.* p. 154.

y) vid. Commerc. litter. Norimb. Ann. 1732. p. 386.

z) vid. SCHROEDER *von einem groſſen tumore cyſtico an der Zunge* etc. in SCHMUCKERS *ver-*

periculum, cum eo morbo coniunctum, quod omnes a lingua dependentes actiones neceſſarie laeduntur. Eſt vel morbus primarius, vel ſecundarius, et linguae morbos non ſolum praecedit, ſed eos quoque nonnunquam ſequitur. Cauſſae in genere ſunt ſanguinis et humorum ſpiſſitudo, ac cacochymia phlegmatica et melancholica; inde et ordinarie catarrhales capitis adfectus hunc morbum praecedunt *a*). Varia ranulae magnitudo, atque varietas materiae, quam continet, maius vel minus inducunt periculum; et quamvis interdum tollatur morbus, letalis tamen quoque eſſe poteſt. — Paucis quoque adducendum mihi eſſe credo *gloſſanthracem*, morbum linguae, plerumque boves, equos,

vermiſchten chirurgiſchen Schriften. 3. *Band.* *p.* 322

a) vid. H. v. HALLER *Beyträge zur Beförderung und Heilung der Krankheiten, aus deſſen Sammlung praktiſcher Streitſchriften in einen vollſtändigen Auszug gebracht und mit Anmerkungen verſehen von D. L.* CRELL. *T.* 4. *p.* 564. *ſq.*

equos, mulos, nec non etiam interdum homines, invadentem *b*). Eſt lues, qnae ad radicem usque linguae anthracem profert, et paucis diebus tota ſenſim exeditur lingua, qua eroſa penitus illico mors ſequitur.

§. XIV.

Vulnera, *contuſiones*, *abſceſſus c*) et *ulcera*, nec non *puſtulae* variae, *aphthae* ac *hydatides*, linguam obſidentes, morborum eius augent numerum. Praeter ulcera varii generis, et cancroſa quoque, a materia acri erodente, nec non a laeſione externa, oriuntur, ac maximo coniuncta ſunt periculo, ut et haemorrhagia vulnerationem excipiens, ſolutio continui ipſa, ac ſuppuratio ſubſequens, et praeterea mandu-

catio-

b) vid. ill. *de* SAUVAGES *Noſol. T.* 2. *p.* 360. *Io. Iac.* SCHEVCHZERI *fliegender Zungenkrebs, eine Viehſeuche, welche anno* 1732. *die eydgenoſſiſche Lande ergriffen.* Tiguri 1752. 4.

c) vid. Nov. act. acad. Nat. curioſ. T. 2. Obſ. 77. p. 299.

cationem et deglutitionem ac loquelam, cum reliquis, modo adductis et adducendis, maxime impediunt *d*). Nec deſunt linguae fere praemorſae exempla, ut cicatrices ſuperſtites loquelam interdum valde impediant *e*). Et Ill. TRILLER *f*) rariſſimum, quem *Iacobus* HORSTIVS, Vir omni fide dignus, ipſe attente vidit et candide in Commentar. in Hippocrat. Libr. περὶ πάθων deſcripſit, nobis retulit caſum de lingua a dira variolarum lue, in puero ſeptem circiter annorum, usque ad radicem prorſus abſumpta ac fruſtatim eiecta, poſtea vero ſenſim ſua ſponte renata, ut rurſus loqui potuerit puer. In *ſuperficie* tandem *linguae* praeternaturales eius adſunt qualitates, quas ſilentio haud praetereundas eo minus exiſtimo, cum in Semiotica magnum conſtituant momentum, et perplures ex his linguae vitiis cogno-

d) vid. GORTER *Syſtem. prax. med. T.* 2. *p.* 15.

e) vid. Ill. LVDWIG *adverſ. med. pract. Vol.* 2. *P. I. p.* 292.

f) vid. EIVS *Opuſc. med. Vol.* 2. *p.* 293.

cognoſci poſſint morbi *g*). Lingua enim ſana in ſtatu naturali eſt pura, aequalis, humida, calida, mollis, carnei coloris *h*), a vitiis autem primarum viarum ex indigeſtione, a cruditatibus in ventriculo praeſentibus, a ſalivae et muci oris coruptela, ab alimentorum ingeſtorum corruptione, permultisque aliis cauſſis lingua redditur ſqualida, mucoſa et ſordida *i*), variisque in morbis, diverſum habent ſordes colorem, variaeque ſunt conſiſtentiae. Ab inopia humidi, quo mollis ſervatur, fit aſpera, glabra et quaſi exuſta; a diſpoſitione phlogiſtica calor eius augetur, inde ardens quaſi percipitur. Defectus ſalivae, quae humiditatem eius, quam maxime neceſſariam ad guſtus ſenſum, producit, ſiccam eam reddit; unde guſtus, cum particulae ſalinae ſolvi non poſſint, minuitur, vel in maiori

g) vid. perilluſtr. DELII, Fautoris ac Praeceptoris aeterna pietate venerandi, *Prim. lineae Semiologiae pathologicae pag. 99.*

h) vid. GORTER *l. c.*

i) vid. cl. GEWINNER *Diſſert. de lingua ſqualida. Erlangae.*

maiori ſiccitatis gradu, plane abolitur. Ab inflammatione praegreſſa infarctus vel ſcirrhus in lingua nonnunquam remanet, ac naturalem mollitiem in duritiem convertunt, ut et in inflammatione ipſa tumor eius adeſt durus. Ab influxu ſanguinis rubri rubicundus et carneus eius oritur color, huius ergo defectus colorem album et pallidum inducit, ac alii ex variorum humorum varia corruptione oriuntur eius colores *l*). A laxiori linguae partium nexu, linguae cohaeſio laxior, et nimia inde oritur eius mobilitas. Aſpera quoque fit lingua pilis longiuſculis nonnunquam in ea praeſentibus; de quibus Amat. Luſitanus exemplum adfert, qui tales obſervavit pilos, ſemper renaſcentes, etſi evellebantur *m*). Omnibus his lin-

l) vid. *de* GORTER *l. c. p.* 15.

m) V. MARCELL. DONAT. *l. c. p.* 615. Tales pilos, cum gloſſanthrace in lingua bovilla obſervatos, deſcripſit et delineavit SCHEVCHZERVS *l. c. fig. D - H. K - N.*

linguae vitiis magis vel minus actiones eius laeduntur; cum ſumma tamen ſemper coniuncta ſunt moleſtia, et guſtus quoque, ſenſus linguae proprius, vel augetur, vel imminuitur, vel plane aboletur. — Sufficiant hactenus de morboſis linguae adfectibus dicta, eaque ut Lectores Benevoli, iuvenili indulgentes conamini, aequi bonique conſulant, enixe rogo, oroque.

THE-

THESES.

I.

Venaeſectio in inflammationibus interdum plus nocet quam prodeſt.

II.

Omnis ſenſatio fit per contactum.

III.

Non operandi modus, ſed ſaltem gradus venena a medicamentis diſtinguit.

IV.

Catheter non ſemper calculi praeſentis certus eſt index.

V.

Sicca coena noxia.

VI.

Epiſpaſtica ſunt remedia antiphlogiſtica.

VII.

VII.

Nullis utantur ſani medicamentis.

VIII.

Sola putredinis ſigna mortis evincunt certitudinem.

IX.

Optima remedia ſine diaeta convenienti nihil proſunt